

„Dan prava osoba s duševnim smetnjama u Republici Hrvatskoj“ – 6. lipanj

Dana 1. lipnja 2012.g. Hrvatski sabor je na svojoj sjednici proglasio 6. lipanj „Danom prava osoba sa duševnim smetnjama u Republici Hrvatskoj“. Upravo ovom odlukom Hrvatskog Sabora, Republika Hrvatske se svrstala među zemlje koje prednjače u zaštiti prava osoba sa duševnim smetnjama. Taj dana je odabran jer je 6. lipnja 1880.g. naredbom Kraljevske zemaljske vlade, odjel unutarnji, proglašen Statut kraljevskog zemaljskog zavoda za umobolne u Stenjevcu kako se tada zvala Klinika za psihijatriju Vrapče. Cilj je bio osvijestiti činjenicu da su prva osoba sa duševnim smetnjama ugrožena.

Upravo osobe sa duševnim smetnjama su u gotovo svim društvima i svim vremenima imale specifičan položaj. Zbog svog zdravstvenog stanja osobe sa duševnim smetnjama vrlo često nisu u mogućnosti voditi adekvatnu brigu o svojim pravima i interesima te su zbog toga najobespravljenija kategorija bolesnika, ali i društvena skupina uopće.

Nakon proglašenja Dana prava osoba sa duševnim smetnjama 2012.g. Hrvatska psihijatrijska zajednica u suradnji sa različitim institucijama i nevladinim udrugama obilježava taj dan različitim manifestacijama (okrugli stolovi, simpoziji i slično). Osnovi cilj je senzibilizirati širu javnost, ali i stručnjake sa područja zaštite mentalnog zdravlja, na specifičnu problematiku osoba sa duševnim smetnjama te ih potaknuti na prihvaćanje i provođenje načela o pravima duševnih bolesnika u svakodnevnom životu i praksi.

Krajem 2016. godine Svjetska psihijatrijska asocijacija je uputila svim nacionalnim psihijatrijskim udrugama „listu prava za osobe s duševnim smetnjama“, s porukom da se lista prosljedi svim nadležnim državnim institucijama, prvenstveno vladama, kako bi se upozorilo na to da se osobe sa duševnim smetnjama tretiraju kao i sve druge građane i da ih se ne diskriminira.

Lista uključuje:

1. Pravo na pristupačnu i dostupnu psihičku i fizičku zdravstvenu skrb.
2. Pravo na samostalni život u zajednici kao i drugi građani.
3. Pravo na rad, mogućnosti zaposlenja i zaštite na radnom mjestu, uključujući afirmativne radnje, kao što je to dostupno drugim građanima.
4. Pravo na primjereni prihod da se zadovolje osnovne potrebe za hranom, smještajem, odjećom i drugim osnovnim potrebama.
5. Pravo na pristupačan, integritan i dostupan smještaj (stanovanje).
6. Pravo na obuku i obrazovanje kakvo je omogućeno drugim građanima.
7. Pravo na slobodu kretanja i otklanjanje ograničenja na slobodno putovanje.

8. *Pravo posjedovanja, nasljeđivanja i raspolaganja imovinom i dobivanjem odgovarajuće podrške u provođenju istih.*
9. *Pravo na sklapanje braka, vlastitu djecu, posvojenje djece te podizanju obitelji, uz dodatnu podršku kada je to potrebno.*
10. *Pravo određivanja vlastite budućnosti i donošenja vlastite životne odluke.*
11. *Pravo glasovanja i pravo biti birani na javne funkcije.*
12. *Pravo na jednako prepoznavanje pred zakonom kao i ostali građani te pravo na punu zaštitu zakona;*
13. *Prava na slobodu od okrutnog, nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kazne.*
14. *Pravo na povjerljivost i privatnost.*
15. *Pravo na sudjelovanje u kulturnim i socijalnim aspektima života unutar zajednice te pravo na prakticiranje religije po svojem odabiru.*

Od 1. siječnja 2015.g. u našoj je državi na snazi Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama kojim su propisana temeljna načela, zaštita prava te uvjeti za primjenu mjera i postupanje prema osobama s duševnim smetnjama.

Tekst priredila: Tamara Brezičević, dipl. soc. radnica

Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije